

ROZDZIAŁ 17

WSZYSTKIE PRZEDMIOTY

פרק יז כל הכלים

MISZNA 1

א כל הפלים נטליו בשבת ודלתותיהן עמהן, אף על פי שנתפרקו בשבת. שאינן דומין לדלתות הבית, לפי שאינן מן המוכן:

W Szabat można przenosić wszystkie przedmioty domowego użytku oraz drzwi od tych przedmiotów, nawet jeżeli oddzieliły się od nich w Szabat — w odróżnieniu od drzwi domów, które nie są przeznaczone do przenoszenia.

Kehati

We wstępie do traktatu zostało wyjaśnione, że mędrcy zakazali przenosić w Szabat przedmioty, które nie zostały przygotowane przed Szabatem do użycia w ten dzień, nawet jeśli ich zastosowanie jest dozwolone. Owe zasady nazywa się zakazami *mukce*. Rambam pisze na ten temat: „Mędrcy zabronili przenosić pewne przedmioty w Szabat w taki sposób, w jaki są przenoszone w dzień powszedni. Dlaczego wprowadzili ten zakaz? Powiedzieli: prorocy ostrzegali i nakazali, by sposób chodzenia w Szabat nie był

Przenoszenie drzwi i drzwiczek

taki jak w dzień powszedni, by słowa wypowiedane w Szabat nie były takie jak w dzień powszedni, zgodnie z werselem: »ani mówić o nich« (*Jeszaja* 58, 13). A zatem jak bardzo przenoszenie przedmiotów w Szabat powinno różnić się od przenoszenia w dzień powszedni, aby Szabat nie wydawał się dniem powszednim? Ktoś podnosi przedmioty i przenosi je z kąta w kąt, z domu do domu, układa kamienie albo wykonuje inne podobne czynności, bowiem skoro ktoś jest w swoim domu i czuje się swobodnie, będzie szukał dla siebie zajęcia. W rezultacie wcale nie odpocznie i przyczyna Szabatu przestanie istnieć (jak napisano: »po to, żeby odpoczął« [*Dewarim* 5, 14]). Ponadto jeśli będzie przyglądał się narzędziom, których używa się do czynności zakazanych w Szabat, i przenosił je, skupi na nich uwagę przez pewien czas i prawdopodobnie wykona zakazaną czynność. Poza tym niektórzy ludzie nie mają fachu ani nie znają żadnego rzemiosła i cały czas siedzą bezczynnie (na przykład próżniaki i wysiadujący na ulicy) i wiecznie odpoczywają od pracy. Gdyby takim osobom pozwolić w Szabat chodzić, mówić i przenosić przedmioty tak jak w dzień powszedni, nie odpoczywaliby w zauważalny sposób w Szabat. A zatem zmiana zachowania pod tym względem stanowi formę odpoczynku stosowaną wobec wszystkich. Dlatego też mędrcy wprowadzili zakaz przemieszczania w Szabat niepotrzebnych przedmiotów, jak to zostanie wyjaśnione poniżej. Wyróżnia się przedmioty używane do wykonywania dozwolonych czynności — można ich użyć w Szabat w taki sam sposób, w jaki korzysta się z nich w dzień powszedni, na przykład filiżanka (do picia), naczynie (z którego się je), nóż (do krojenia mięsa i chleba) albo dziadek do orzechów (do rozłupywania orzechów) i tak dalej. Wyróżnia się także przedmioty używane do wykonywania zakazanych czynności — to znaczy takie, których normalne zastosowanie jest zabronione w Szabat. Chodzi na przykład o młotek, żarna i tak dalej (w Szabat zakazuje się ucierać, ubijać i mleć). Każdy przedmiot używany do wykonywania dozwolonej w Szabat czynności (wykonany z drewna, ceramiki, kamienia, metalu) można przenosić w Szabat, ze względu na sam przedmiot (na przykład kiedy zabiera się go ze słońca albo z deszczu, żeby się nie popsuł), po to, żeby zrobić miejsce (ktoś chce usiąść tam, gdzie leży ów przedmiot), albo po to, by go użyć (na przykład zjeść posiłek z talerza). Każdy przedmiot używany do wykonywania zakazanej w Szabat czynności (zrobiony z drewna, ceramiki, kamienia, metalu) można przenosić w Szabat w przypadku, gdy jest potrzebny do wykonania dozwolonej czynności (na przykład młotek do rozłupania orzechów) lub po to, żeby zrobić miejsce. Jednak takiego przedmiotu nie można przenosić ze względu na niego samego. A ponadto nie wolno przenosić niczego, co nie jest narzędziem lub przedmiotem domowego użytku, na przykład: kamieni, pieniędzy, trzciny, kawałków skał i tak dalej” (*Hilchot Szabat* 24, 12-13; 25, 1-3, 6). Niniejszy rozdział przedstawia halachy dotyczące przenoszenia przedmiotów, jak również inne

zakazy *mukce*. Pierwsza miszna zajmuje się przedmiotami domowego użytku z drzwiami, takimi jak szafy i szafki, z których można korzystać w Szabat. Miszna naucza, że istnieje różnica między drzwiami od tych przedmiotów a drzwiami domów, co zostanie wyjaśnione poniżej.

בְּכָל הַכְּלִים W Szabat można przenosić wszystkie przedmioty domowego użytku oraz drzwi od tych przedmiotów — przedmioty takie jak skrzynie lub kufry, których używa się do wykonywania czynności dozwolonych w Szabat, można przenosić w Szabat razem z drzwiczkami od nich, **nawet jeżeli oddzieliły się od nich w Szabat** — Gemara wyjaśnia, że słowa „nawet jeżeli” znaczą: nawet jeśli drzwi od tych przedmiotów oddzieliły się od nich przed Szabatem i na początku Szabatu nadal nie były do nich przymocowane, to można je przenieść w Szabat razem z przedmiotami domowego użytku,

שְׁאִינָן דּוּמִין w odróżnieniu od drzwi domów — drzwi nieprzytwierdzonych do framugi, których nie można przenosić w Szabat — **które nie są przeznaczone do przenoszenia** — nie można ich przenosić, ponieważ nie są do tego przeznaczone — używa się ich w domu postawionym na fundamentach. A zatem stosuje się do nich prawo *mukce*. I nawet jeśli drzwi nie byłyby w Szabat przymocowane do framugi, to zakazuje się je przenosić, w przeciwieństwie do drzwi od przedmiotów domowego użytku, które — razem z tymi przedmiotami — są przeznaczone do tego, by je przenosić.

Autor *Tiferet Jisrael* wyjaśnia, że słów „oraz drzwi od tych przedmiotów” użyto po to, aby nauczyć dodatkowej halachy: można również przenosić drzwi w tym samym czasie co przedmioty. Nie zakładamy, że ktoś będzie wstawiał drzwi w Szabat i dlatego zdecydowanie można przenosić drzwi od przedmiotów domowego użytku zdjęte z tych przedmiotów (patrz *Tosafot chadasim*).

MISZNA 2

ב נוטל אדם קרנס לפצע בו את האגוזים, וקרדום לחתוך את הדבילה. מגרה, לגרר בה את הגבינה. מגרפה, לגרף בה את הגרוגרות. את הרתח ואת המזלג, לתת עליו לקטן. את הכוש ואת הפרפר, לתחב בו. מחט של יד, לטל בה את הקוץ, ושל סקאים, לפתח בה את הדלת:

Można podnieść młotek — by nim tłuc orzechy, toporek — by nim kroić placek figowy, piłę — by nią kroić ser, grabie — by nimi wybierać suszone figi, łopatę — by nią wyłuskiwać ziarno, lub widły — by na nich podać [jedzenie] dziecku. Można również wziąć wrzeczono albo czótenko, aby nim przekłuć [owoc], igiełkę, aby wyjąć cierń, oraz igłę do szycia worków, aby otworzyć nią drzwi.

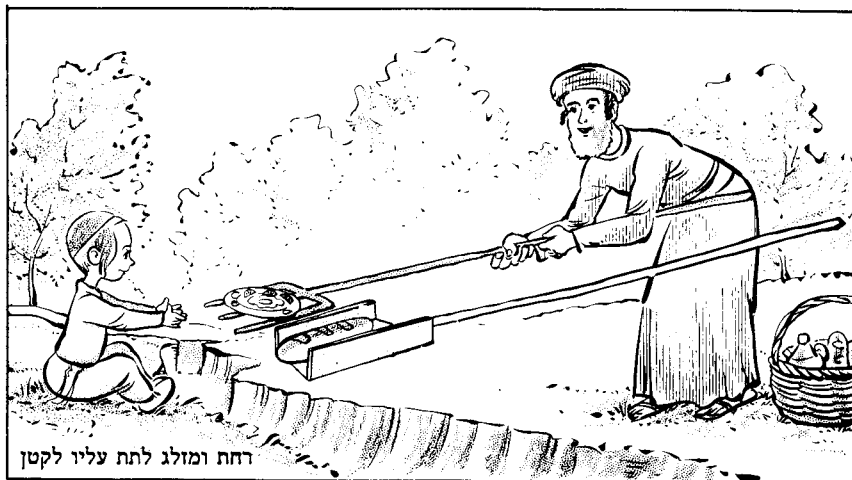
Wykonywanie czynności z zastosowaniem nietypowych narzędzi

Kehati

We wstępie do poprzedniej miszny zostało wspomniane, że w Szabat można przenieść nawet narzędzie, którego typowe użycie jest związane z zakazanym rodzajem czynności. Taki przedmiot można w Szabat przenieść, aby można było go użyć w sposób dozwolony w Szabat. Niniejsza miszna wymienia narzędzia, których zazwyczaj używa się podczas czynności zakazanych w Szabat. Miszna pokazuje, w jakim celu wolno te narzędzia przemieszczać w Szabat.

מוֹטֵל אֶדָם Można podnieść młotek — by nim tłuc orzechy w Szabat, toporek — którego normalnie używa się do rąbania drewna — by nim kroić placek figowy w Szabat; w skład placeka figowego wchodzi ciasno ułożone sprasowane figi. W Szabat można podnieść piłę — by nią kroić na kawałki twardego sera — ostrze piły z ząbkami kroi ser dokładnie, nie krusząc go; grabie — by nimi wybierać suszone figi z beczki;

אֶת הַרְחַת łopate — zazwyczaj używaną do rozdzielania zbiorów na klepisku — by nią wyłuskiwać ziarno, lub widły — którymi zwykle przewraca się siano na klepisku — by na nich podać [jedzenie] dziecku — na przykład jeśli osoba, która nie umyła rąk albo której dłonie są rytualnie skażone, chce dać dziecku *terumę*, podaje mu jedzenie na łopacie albo na widłach i kładzie przed nim (Meiri). Według innej interpretacji narzędzi tych można używać w Szabat, aby „podać na nich jedzenie dziecku, które znajduje się po drugiej stronie potoku” — tanaita przywołuje przykład dziecka, ponieważ dorosły

Podawanie chleba dziecku na widłach lub łopacie

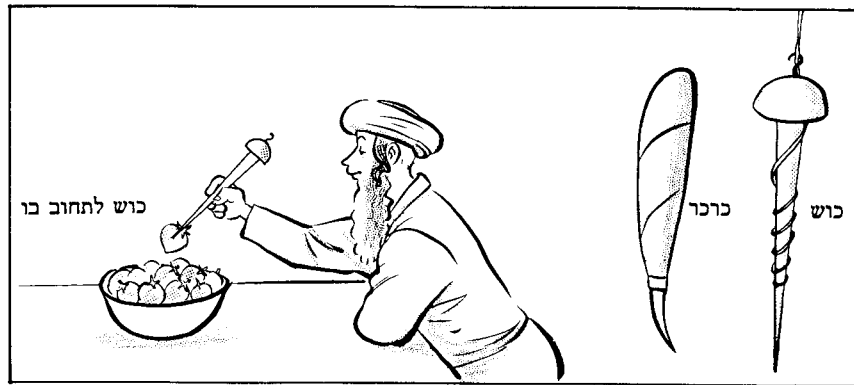
Wyjmowanie ciernia igielką

Otwieranie drzwi igłą do szycia worków

mógłby sam przejść przez potok i wziąć jedzenie (*Tiferet Jisrael*). Można również wziąć wrzeciono, którego kobiety używają do tkania

וְאֵת הַכַּרְכַּר albo czółenka — którym tkacz wpycha nici osnowy na miejsce, tak by nie zachodziły na siebie. Tych narzędzi można używać w Szabat, aby nim (nimi) przekłuć — wbić je w owoc — na przykład truskawki, żeby nie ubrudzić sobie ręk. W Szabat można podnieść

Przekłuwanie owocu wrzecionem lub czótenkiem

מַחַט שֶׁל יָד igielkę — zwykle używaną do szycia — **aby wyjąć cierni** — który wbił się w skórę, gdyż wolno w Szabat wyjąć cierni (patrz Bartenura) — **oraz** w Szabat wolno podnieść dużą **igłę do szycia worków, aby otworzyć nią drzwi** — jeśli, na przykład, ktoś zgubił klucz.

MISZNA 3

ג קנה של זיתים, אם יש קשר בראשו, מקבל טמאה, ואם לאו, אין מקבל טמאה. בין כך ובין כך, נטל בשבת:

Trzcinka do oliwek podlega rytualnemu skażeniu, jeżeli ma węzełek na końcu. Jeśli nie ma węzła — nie podlega skażeniu. W obydwu przypadkach można ją przenosić w Szabat.

Kehati

קנה של זיתים Trzcinka do oliwek — oliwki powszechnie zbierano do specjalnej kadzi (przeznaczonej tylko do tego celu), aby się rozgrzały i zmiękły. Po pewnym czasie mieszano je specjalnie przygotowaną trzcinką. Następnie sprawdzano ilość oleistej substancji na trzcince, aby stwierdzić, czy proces rozmiękania został zakończony oraz czy oliwki są już gotowe do tłoczenia

Trzcinka do oliwek

w tłoczni. Niniejsza miszna naucza halachy związanej z trzcinką do oliwek, jej rytualnym skażeniem oraz z kwestią przenoszenia jej w Szabat.

מְחַרְשָׁה **מְקַבֵּל טְמֵאָה** podlega rytualnemu skażeniu, jeżeli ma węzełek na końcu — rodzaj korka (Raszi); lub, według innej interpretacji, rodzaj kółka (Rambam) albo rodzaj guzika (*Tiferet Jisrael*). Kiedy oliwki w kadzi mieszano za pomocą trzcinki, trochę oleju zostawało na węzłku na jej końcu, co ułatwiało sprawdzanie, czy oliwki są już gotowe do tłoczenia. Trzcinka podlega rytualnemu skażeniu, ponieważ węzełek przypomina „odbieralnik” i wówczas trzcinkę uważa się za naczynie. **Jeśli trzcinka nie ma węzła — nie podlega skażeniu** — ponieważ ma halachiczny status płaskiego drewnianego przyrządu, który nie podlega rytualnemu skażeniu (patrz część 6, 8 powyżej). **W obydwu przypadkach** — czy trzcinka ma węzełek na końcu, czy nie — **można ją przynieść w Szabat** — jako że jest to narzędzie stosowane do mieszania oliwek, można je przynieść w Szabat, aby go użyć w dozwolonym celu albo żeby zrobić miejsce. Jednak gdyby ten przedmiot nie był narzędziem, nie można by go było przemieszczać (patrz wstęp do 17, 1 powyżej).

MISZNA 4

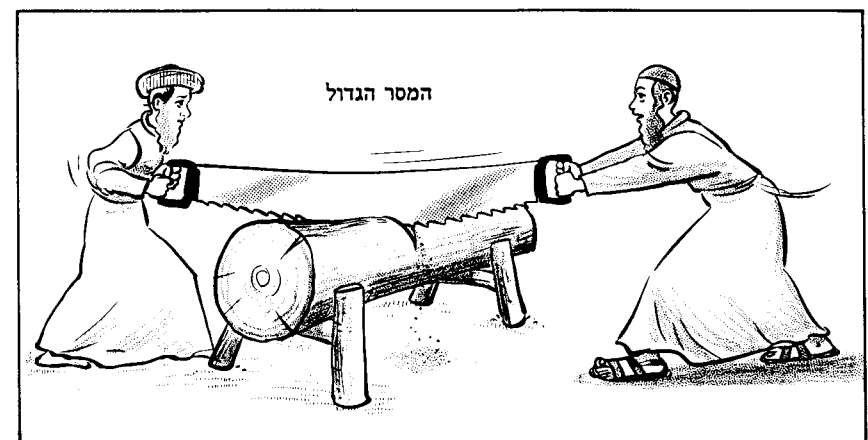
ד רבי יוסי אומר, כל הכלים נטליו, חוץ מן המסר הגדול ויתד שכל מחרשה. כל הכלים נטליו לצרף ושלם לצרף. רבי נחמיה אומר, אין נטליו אלא לצרף:

Rabi Jose uczy: można podnosić [w Szabat] wszystkie narzędzia z wyjątkiem dużej piły oraz pług. [Narzędzia i] naczynia można podnosić niezależnie od tego, czy ma się zamiar ich użyć, czy też nie. **Rabi Nechemia uczy: można je podnieść tylko z zamiarem użycia.**

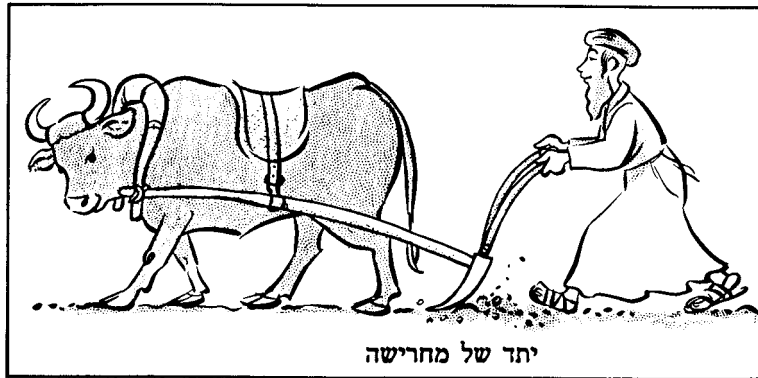
Kehati

Ta miszna naucza istoty halachy dotyczącej przemieszczania narzędzi w Szabat (patrz cytaty z *Miszne Tora* Rambama we wstępie do części 17, 1 powyżej). W pierwszej części miszny rabi Jose uczy, że w Szabat nie wolno w ogóle podnosić narzędzia, które jest *mukce* ze względu na stratę pieniędzy (to znaczy używa się go w określonym celu z ostrożnością, aby się nie zepsuło).

Rabi Jose uczy: można podnosić [w Szabat] — aby zastosować w dozwolony sposób (patrz poprzednia miszna) — **wszystkie narzędzia** — które normalnie są używane do wykonywania czynności zakazanej w Szabat — **z wyjątkiem dużej piły do piłowania drzew oraz pług**, który

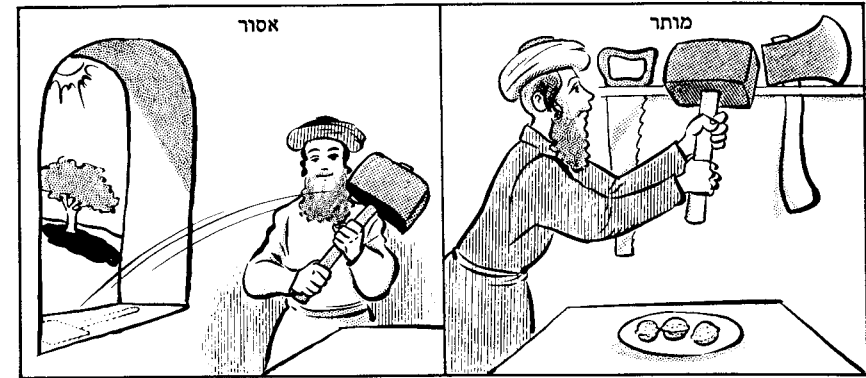
Duża piła

Pług

robi bruzdy w ziemi podczas orania. Właściciele tych narzędzi starają się nie wykonywać nimi innych prac, gdyż naprawa ewentualnej usterki będzie wiązała się z dużymi kosztami. Dlatego narzędzia te są *mukce* ze względu na stratę pieniężną, to znaczy odkłada się je i nie używa się ich w innych celach z powodu ewentualnej straty finansowej. W związku z tym narzędzia tych nie wolno podnosić w Szabat.

כָּל הַכֵּלִים [Narzędzia i] naczynia — których normalnie używa się do wykonywania czynności dozwolonych w Szabat, na przykład talerze i filiżanki — **można podnosić** w Szabat **niezależnie od tego, czy ma się zamiar ich użyć** — to znaczy, kiedy trzeba użyć samego naczynia, na przykład aby zjeść z niego posiłek lub aby się napić. Podobnie kiedy trzeba zrobić miejsce — komuś potrzebne jest miejsce, w którym stoi naczynie, a więc bierze się naczynie i przestawia gdzie indziej — **czy też nie** — to znaczy, nawet jeśli nie ma potrzeby użycia naczynia albo przestawienia go, aby zrobić miejsce, to można je przestawić z innego, nieistotnego powodu. Na przykład można przesunąć naczynie z miejsca w słońcu do cienia, aby się nie zepsuło, albo można przestawić je w inne miejsce, aby nikt go nie ukradł. Z drugiej strony naczynia i narzędzia, których normalnie używa się do wykonywania czynności zakazanych w Szabat (jak te wymienione w misznie 2 powyżej), można przestawiać tylko jeżeli trzeba ich użyć w dozwolony sposób w Szabat albo jeśli komuś potrzebne jest miejsce zajmowane przez ten przedmiot. Jednak nie wolno przestawiać ich z miejsca w słońcu w zacienione lub przestawiać z obawy przed złodziejami. Zakazuje się przestawiania naczyń lub narzędzi bez powodu, nawet jeśli ich typowe użycie jest dozwolone w Szabat (*Magid Miszne* do Rambama, *Hilchot Szabat* 25, 3; Ran). Według innej opinii wolno przestawiać naczynie, którego typowe zastosowanie jest dozwolone w Szabat, nawet jeśli robi się to bez żadnego powodu. Zgodnie z tą opinią

Podnoszenie narzędzi i naczyń

takie znaczenie w zamyśle mają słowa miszny „czy też nie [ma się zamiaru]” (patrz Ran; patrz także *Magid Miszne* [jw.], gdzie o tych komentarzach napisano: „Nie mają na czym oprzeć swej opinii”).

רַבִּי נְחֶמְיָה אֹמֵר Rabi Nechemia uczy: można je podnieść tylko z zamiarem użycia — nawet naczynie lub narzędzie, którego typowe użycie jest dozwolone w Szabat, można podnosić tylko wówczas, gdy sam ów przedmiot jest potrzebny, to znaczy tylko jeśli jest potrzebny dokładnie w tym celu, w jakim się go używa, na przykład nóż, aby pokroić chleb, ale nie w innym celu, takim jak podtrzymanie naczynia (Gemara). Rabi Nechemia zezwala także przestawiać naczynie lub narzędzie, kiedy potrzebne jest zajmowane przez nie miejsce (Gemara), lecz nie w innych celach. Halacha nie jest zgodna ze stanowiskiem rabiego Nechemii.